

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารงานโรงเรียน

1.1 ความหมายของการบริหาร

1.2 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

1.3 ขอบข่ายงานการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา

2. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2.4 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545

3. การออกกลางคัน

3.1 ความหมายของการออกกลางคัน

3.2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

3.3 การประเมินและการป้องกันความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน

3.4 ปัญหาและผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียน

3.5 ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน

4.1 ด้าน โรงเรียนและสภาพแวดล้อม

4.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

4.3 ด้านพฤติกรรมนักเรียน

4.4 ด้านครอบครัว

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานโรงเรียน

ในการศึกษาการบริหารงานโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายการบริหารและขอบข่ายงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

นำ गाหอม (2548 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการวางแผน การควบคุม กำกับ ติดตาม โดยการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จันทร์านี สงวนนาม (2551 : 25) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักบริหารหลายคนต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการทำงาน บางคนเห็นว่า การบริหารเป็นศิลปะของการเป็นผู้นำที่จะทำให้ผู้อื่นทำงานตามวัตถุประสงค์ได้ บางคนให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย จึงเห็นได้ว่า เรื่องของ

การบริหารเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากสลับซับซ้อน เป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับคน ความรู้สึกนึกคิด ทรัพยากร จุดมุ่งหมาย รวมทั้งกระบวนการในการบริหารงาน

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2551 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การปกครอง การดำเนินการหรือการจัดการ มักจะใช้กับกิจการของรัฐ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน คณะผู้บริหารรัฐบาล เป็นต้น ส่วนในแง่กระบวนการนั้น การบริหารหมายถึงการวางแผน (Planning) การจัดระเบียบองค์กร (Organizing) การชนะและครองใจคน (Influencing) และการควบคุม (Controlling)

สุนทร โคตรบรรเทา (2552 : 3) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารหรือการจัดการเป็นกระบวนการทำงานกับคนและ โดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555 : 1) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร (Administrative Functions) ที่สำคัญคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel, 2001 : 437 - 438) กล่าวถึง การบริหารว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจ องค์กร แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ เป็นต้น โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

จากการศึกษาความหมายของการบริหาร สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงาน โดยการทำงานร่วมกันของกลุ่มคน มีการวางแผน ควบคุม กำกับ ติดตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

การบริหาร โรงเรียน ผู้บริหารควรมีทักษะทางการบริหาร รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แมสซี และ ดักลาส (Massie & Douglas, 1981; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555 : 2) ได้แสดงทัศนะว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์ ศิลป์ และวิชาชีพ กล่าวคือ กรณีที่เป็น “ศาสตร์” (Science) หมายถึง การบริหารเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการ

เชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และทดสอบสมมติฐาน เป็นต้น ในกรณีที่เป็น “ศิลป์” (Art) หมายถึง การบริหารเป็นทักษะและความรู้ที่แต่ละบุคคลสามารถพัฒนาขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่ง โดยทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญหรือกับบุคคลที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางการบริหารมาแล้วเป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า ศิลป์เป็นเรื่องของการกระทำการฝึกฝนเพื่อความชำนาญ ส่วนศาสตร์เป็นเรื่องของความรู้ว่าคืออะไรและทำอย่างไร กรณีที่เป็น “วิชาชีพ” (Profession) เกิดขึ้นจากทั้งความเป็นศาสตร์และความเป็นศิลป์

ทักษะทางการบริหาร

ทักษะทางการบริหาร หมายถึง ความสามารถที่จะแปลความรู้สู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามที่พึงประสงค์ จำแนกออกเป็น 3 ทักษะ คือ ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skills) ทักษะเชิงมนุษย์ (Human Skills) และทักษะเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Skills) แต่ละทักษะมีลักษณะดังนี้ (Katz, 1974 ; cited in Schermerhom, 2008 : 21)

1. ทักษะเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถในการมององค์การอย่างเป็นภาพรวมกับความสัมพันธ์กับภายนอก ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ขององค์การและการส่งผลต่อกัน และความรู้ที่สามารถจะวินิจฉัยและประเมินปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น
2. ทักษะเชิงมนุษย์ (Human Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะทำงานกับคนอื่นหรือเข้ากับคนอื่นได้ดี มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence)
3. ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะ เป็นการทำงานเกี่ยวกับสิ่งของหรือเกี่ยวกับงาน ในขณะที่ทักษะเชิงมนุษย์เป็นการทำงานกับคน

ปัจจัยการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4 Ms ดังนี้ (จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 28)

1. คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในองค์การที่ร่วมกันทำงาน
2. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
3. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ
4. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารองค์การของผู้บริหาร

ทฤษฎีทางการบริหาร

ทฤษฎี หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีลักษณะที่มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็นเซต (Set) ของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนา และอธิบายพฤติกรรมของการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีผลและสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั่วไปและชี้แนะการวิจัย

สำหรับทฤษฎีการบริหาร มีการแบ่งเป็นระยะต่างๆ เป็น 3 ระยะ จึงขอนำเสนอรายละเอียดดังนี้ (ภาวिका ธาราศรีสุทธิ และวิมลย์ ไควณะบุตร. 2542 : 10 - 25)

ระยะที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1887 - 1945 ยุคนักทฤษฎี การบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical Organization Theory) แบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของเฟรดเคอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือ โรงงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เทย์เลอร์มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์การได้ เจ้าของตำรับ "The One Best Way" คือ ประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่าง คือ

- 1.1 เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection)
- 1.2 ฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)
- 1.3 หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation)

ผลงานของเทย์เลอร์ คือ ผลผลิตของยุคอุตสาหกรรมในงานวิจัยเรื่อง "Time and Motion Studies" เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติระดับล่างต้องรับผิดชอบต่อระดับบน เทย์เลอร์เสนอระบบการจ้างงาน (จ่ายเงิน) บนพื้นฐานการสร้างแรงจูงใจ สรุปหลักวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ประกอบด้วย 3 หลักการ ดังนี้

1. การแบ่งงาน (Division of Labors)
2. การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy)
3. การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive Payment)

2. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือทฤษฎีบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของอองรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้งฟาโยลและเทย์เลอร์จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงานกับวิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ก็ไม่มอง ด้าน "จิตวิทยา" ฟาโยลได้เสนอแนวคิดในเรื่องหลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป 14 ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญดังนี้

- 2.1 หลักการทำงานเฉพาะทาง (Specialization) คือ การแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง
- 2.2 หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด
- 2.3 หลักเอกภาพของบังคับบัญชา (Unity of Command)
- 2.4 หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of Control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อหลายคนที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด
- 2.5 การสื่อสารแนวตั้ง (Vertical Communication) การสื่อสาร โดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
- 2.6 หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชายืดยาว หลายระดับมากเกินไป
- 2.7 หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ (Line and Staff Division)

3. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ (Bureaucracy) มาจากแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการ ประกอบด้วย

- 3.1 หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย
- 3.2 การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์
- 3.3 การแบ่งงานตามตามความชำนาญการเฉพาะทาง
- 3.4 การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว

3.5 มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

หลักการบริหารตามระบบราชการมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในด้านข้อเสีย คือ สายบังคับบัญชาขยายตัวการทำงานต้องอ้างอิงกฎระเบียบ จึงชักช้าไม่ทันการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เรียกว่าระบบ “Red Tape” ในด้านข้อดี คือ ยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก การบังคับบัญชา การเลื่อนขั้น ตำแหน่งที่มีระบบระเบียบ แต่ในปัจจุบันระบบราชการกำลังถูกแทรกแซงทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ทำให้เริ่มมีปัญหา

ระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1945-1958 ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) โฟลเล็ต (Follette) ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) 3 แนวทาง ดังนี้

1. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือ ให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ ไม่คืนัก
2. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เกิดเหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม
3. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ทาง

(ชนะ-ชนะ)

นอกจากนี้ โฟลเล็ต (Follette) ให้ทัศนะน่าฟังว่า การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงาน เป็นความบกพร่องของการบริหาร

การวิจัยหรือการทดลองฮอว์ธอร์น (Hawthorn Experiment) ที่เมโย (Mayo) กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลอง คือ มีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์กร ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์มีความสำคัญมาก ซึ่งผลการศึกษาทดลองของเมโย และคณะ พอสรุปได้ดังนี้

1. คนเป็นสิ่งมีชีวิต จิตใจ ขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน
2. เงินไม่ใช่สิ่งล่อใจที่สำคัญเพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน
3. การทำงานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก

ข้อคิดที่สำคัญ การตอบสนองคนด้านความต้องการศักดิ์ศรี การยกย่องจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษย์สัมพันธ์”

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ ค.ศ. 1958 – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงาน ความสัมพันธ์ของคนและพฤติกรรมขององค์กร ซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่หลาย ๆ คนได้แสดงไว้ดังต่อไปนี้

1. เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) เขียนหนังสือชื่อ The Function of the Executive ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหาร โดยให้ความสำคัญต่อบุคคล ระบบของความร่วมมือ องค์กรและเป้าหมายขององค์กร กับความต้องการของบุคคลในองค์กรต้องสมดุลกัน

2. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow - Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจ แบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้าน ภายนอกความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านการสังคม ความต้องการด้านการเคารพ นับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self - Actualization) คือ มีโอกาสได้ พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบ ตามลำดับขั้น

3. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์ (Douglas Mc Gregor Theory X Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของสมมุติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมุติฐานดังนี้

1. คนไม่ชอบทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ
2. คนไม่ทะเยอทะยาน และไม่คิดริเริ่ม ชอบให้สั่งการ
3. คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์กร
4. คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
5. คนมักโง่ และหลอกง่าย

ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน วัสดุ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น

ทฤษฎี Y (The Integration of Individual and Organization Goal) ทฤษฎีข้อนี้เกิดจากข้อสมมุติฐาน ดังนี้

1. คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยัน
2. คนไม่เกลียดคร่ำและ ไร้วางใจได้
3. คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง
4. คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองเสมอ

ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ค่อนข้างให้อิสราภาพ

4. วิลเลียม จี อูชิ (William G. Ouchi) ชาวญี่ปุ่น ได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory)

ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UCLA (University of California Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X, Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์กรต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการ หน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร

การผสมผสาน 2 ทฤษฎี มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุ
2. การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
4. การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขอบข่ายงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนในภาระงานและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญครอบคลุมกลไกการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

งานแผนงานและประกันคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาด้านงานแผนงานและประกันคุณภาพ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 10 - 15)

แผน คือสิ่งที่แสดงถึงความตั้งใจล่วงหน้าที่จะดำเนินการใด ๆ ภายในระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผลที่เกิดจากการวางแผนส่วนหนึ่งจะปรากฏในรูปเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันการตัดสินใจ ซึ่งจะระบุถึงสิ่งที่จะกระทำ เหตุผลที่เลือกทำ วิธีการดำเนินการ ผู้ดำเนินการ และสถานที่ดำเนินงาน

ด้านการศึกษา การวางแผน หมายถึง การกำหนดความต้องการ วิธีการดำเนินการและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้หลักวิชา เหตุผล มีข้อมูลประกอบ มีการเสนอปัญหาเพื่อขจัดอุปสรรคที่จะเกิดกับเป้าหมายข้างหน้า ทำให้ผู้ปฏิบัติรู้ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด กับใคร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไรอย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนกับ เข็มทิศ แผนที่เดินทางหรือพิมพ์เขียว (Blue Print) เป็นยานพาหนะที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ หากปราศจากการวางแผนที่ดีระบบก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตัวให้เข้ากับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ จึงมีคำกล่าวที่ว่า “การวางแผนที่ดีย่อมนำไปสู่ความสำเร็จกว่าครึ่ง (Well begun is Half Done)” หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การวางแผนที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรในประการต่างๆ เช่น การทำงานของบุคลากรเกิดการประสานงานซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการประหยัดทางการบริหารทั้งคน เงิน วัสดุ และการจัดการช่วยให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นการกระจายงาน แบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของผู้บริหาร สามารถระดมสรรพกำลังทรัพยากร (Mobilization of Resources) ได้ตามความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของแผนได้อย่างชัดเจน (Plan Implementation) สามารถดำเนินการแก้ไขปรับปรุงได้ทันต่อเหตุการณ์ คุ้มค่า และลดความสูญเปล่างานแผนงานและประกันคุณภาพ ประกอบด้วย

1. การวางแผนพัฒนาโรงเรียน
2. การจัดองค์กร
3. การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. การจัดระบบประกันคุณภาพภายใน
5. การคำนวณต้นทุนการผลิต
6. การควบคุมภายใน
7. การประเมินผลการดำเนินงานแผนงานและประกันคุณภาพ

งานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านงานวิชาการ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 18 - 33)

บทบาทสำคัญของสถานศึกษาต้องยึดหลักตอบสนองต่อผู้เรียน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มุ่งเน้นประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติกและพฤติกรรมการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม วัตถุประสงค์และประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับระดับ และรูปแบบการจัดการศึกษา หากเปรียบงานแผนงานเป็นสมองเป็นแผนที่ เป็นเข็มทิศของชีวิต งานวิชาการก็คือหัวใจของสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับงานแผนอย่างแยกกันไม่ได้ การจะบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสัมฤทธิ์ต้องตระหนักว่าหัวใจของการจัดการศึกษาคือผู้เรียน หากจะดูว่างานวิชาการ โรงเรียนใดเป็นอย่างไร ดูได้จากนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ งานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
6. การแนะแนวการศึกษา
7. การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ

งานกิจการนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินงาน กิจการนักเรียน โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 36 - 46)

กิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาให้นักเรียน โดยผ่าน กระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ต้องพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรม ต่างๆ ในโรงเรียน เติบโตและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างเพียงพอ ปรับตัวมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้และ ภูมิธรรม งานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน
2. การบริหารกิจการนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

งานบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินงาน บุคคล โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 48 - 52)

การพัฒนาองค์กรจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด บุคคลผู้เป็นหนึ่งในสี่ประเด็นหลัก ของการบริหารจัดการ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนองค์กร ไปข้างหน้า เพื่อตอบสนองของ บริบทการพัฒนากระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสถานศึกษาจึงต้องมี หน่วยงานดังกล่าวอย่างเป็นทางการ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ งานบุคคลเป็นหน่วยงาน

สนับสนุนบุคลากรที่สำคัญในสถานศึกษามีจุดประสงค์หลักของงานบุคคลเพื่อดูแลอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในโรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจ ดูแล การรักษา สิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของบุคลากร ดำเนินการจัดการกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับบุคลากร เช่น จัดการจัดการปฐมนิเทศให้บุคลากรเพื่อให้ทราบภาระงานเมื่อเริ่มเข้าสู่องค์กร จัดทำเอกสารแนะแนวทางปฏิบัติงาน จัดการนิเทศภายในเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดการประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร จัดระบบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง งานบุคคลประกอบด้วย

1. การบริหารงานบุคคล
2. การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู ลูกจ้าง และบุคลากรทางการศึกษา
3. การประเมินผลการดำเนินงานบุคคล

งานธุรการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินงานธุรการ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 54 - 59)

งานธุรการ เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญ และจำเป็นหน่วยหนึ่งในสถานศึกษามีหน้าที่หลักๆ ที่ต้องปฏิบัติเพื่อความสำเร็จขององค์กร ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลระเบียบและแนวปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการการปฏิบัติงานด้านสารบรรณ การลงทะเบียนรับส่งหนังสือ การได้ตอบหนังสือราชการ และหนังสือที่มีมาถึงสถานศึกษา รวมถึงการจัดเก็บและทำลายหนังสืองานธุรการ ประกอบด้วย

1. การวางแผนงานธุรการ
2. การบริหารงานธุรการ
3. การบริหารงานสารบรรณ
4. การประเมินผลการดำเนินงานธุรการ

งานการเงินและพัสดุ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาด้านงานการเงินและพัสดุ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 62 - 70)

งานการเงินและพัสดุ เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญช่วยให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ถูกต้องตามระเบียบ กฎ แนวปฏิบัติ และมีหลักฐานครบถ้วนถูกต้อง คู่มีค่า ประหยัดและเกิดประโยชน์ไปรษณีย์ตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมาภิบาล ภาระหน้าที่งานการเงินและพัสดุประกอบด้วยการบริหารเงินตามระเบียบและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดทำและตรวจสอบเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันและเป็นไปตามแผน การประเมินความคุ้มค่า การจัดทำเบียนควบคุมพัสดุเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ และง่ายต่อการตรวจสอบ งานการเงินและพัสดุ ประกอบด้วย

1. การบริหารการเงิน
2. การบริหารการเงินและบัญชี
3. การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์
4. การประเมินผลการดำเนินงานการเงินและพัสดุ

งานบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาด้านงานการเงินและพัสดุ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 72 - 92)

งานบริการและอาคารสถานที่ เป็นงานที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การจัดบรรยากาศทั้งภายในห้องเรียน และภายในโรงเรียนให้เกิดความร่มรื่น เป็นสัดส่วน สวยงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดดูแลบำรุงรักษา อาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องพิเศษและห้องบริการต่าง ๆ ให้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าตามเกณฑ์ ปริมาณและตรงตามมาตรฐาน จัดให้มีเอกสารการใช้อาคาร และจัดทำประวัติการบำรุงรักษา และสรุปประเมินผลอย่างชัดเจน งานบริการและงานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย

1. การบริการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
2. การบริการอาคารเรียน

3. การบริการห้องเรียน
4. การบริการห้องบริการ
5. การบริการห้องพิเศษ
6. การบริการอาคารประกอบ
7. การให้บริการน้ำดื่ม
8. การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
9. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
10. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
11. การประเมินผลการดำเนินงานบริการและอาคารสถานที่

งานชุมชนและภาคีเครือข่าย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาด้านงานการเงินและพัสดุ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 94 - 99)

งานชุมชนและภาคีเครือข่ายมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ภาคีเครือข่าย คือ การจัดหรือเชื่อมโยงกลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมด้วยกันความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของการเคารพในสิทธิของแต่ละคน เชื้อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การจัดภาคีเครือข่ายในสถานศึกษามีทั้งในส่วนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับ คณะกรรมการที่จัดตั้งให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการมูลนิธิ คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหารวิชาการ สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมนักเรียนเก่า หรือสมาคมศิษย์เก่า หน้าที่สำคัญของหน่วยงานนี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จัดทำข้อมูลพื้นฐาน และสภาพแวดล้อมของชุมชนและภาคีเครือข่าย ให้บริการแก่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ประสานและขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากชุมชน รวมทั้งประเมินผล

ความต้องการและความพึงพอใจของชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืนต่อไป งานชุมชนและภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การให้บริการชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
4. การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
5. การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนและภาคีเครือข่าย

จากการศึกษาขอบข่ายงานการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า มีทั้งหมด 8 งาน ซึ่งแต่ละงานจะมีกรอบการปฏิบัติที่ชัดเจน ขอบข่ายงานที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการออกกลางคันของนักเรียน คือ งานกิจการนักเรียนซึ่งเป็นภาระงานที่สำคัญ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ช่วยในการพัฒนาส่งเสริมนักเรียน การป้องกัน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการวางแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการ ปรับแผนงานและกลยุทธ์ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และสื่อเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษามีกฎหมาย พระราชบัญญัติการศึกษา กฎและระเบียบต่าง ๆ เป็นกรอบและเข็มทิศในการดำเนินงานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 และแนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 จึงขอนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 : 23 - 24)

1. คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรม เลี้ยงดู และให้การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้
 2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยมีหน้าที่ให้บริการดังกล่าว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
 3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 4. ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
 5. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ
- มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ
- มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียน การสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง
- มาตรา 51 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน

มาตรา 52 เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

จากการศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สรุปได้ว่า รัฐจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้ประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาตามศักยภาพของผู้เรียน ให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสในการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีรายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 3 - 9)

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และ โอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและ โอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ประสานความร่วมมือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปได้ว่า การจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สนับสนุนให้องค์กรทุกภาคส่วนสามารถจัดการศึกษาได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี และให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็ก ซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาภาคบังคับ คือ การศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ต้องการให้ทุกคนได้เรียนจบอย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)

พ.ศ. 2553 มีรายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2553 : 13 - 14)

มาตรา 37 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้อัตนเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา ให้รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ในกรณีที่สถานศึกษาใดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การกำหนดให้สถานศึกษาแห่งนั้นอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาใดให้อัตนระดับการศึกษาของสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้เพื่อเสริมการบริหารและจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตาม
อัธยาศัย

3. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

4. การจัดการศึกษาทางไกล และการจัดการศึกษาที่ให้บริการในหลายเขตพื้นที่
การศึกษา

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พ.ศ. 2553 มาตรา 37 สรุปสาระสำคัญได้ว่า การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการบริหารและ
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการแบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ เนื่องด้วยการบริหารและจัด
การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัศึกษามีบริบทที่แตกต่างกัน

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 มีรายละเอียดดังนี้ (พระราชบัญญัติ
การศึกษาภาคบังคับ. 2545 : 1 - 3)

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษาภาคบังคับ” หมายความว่า การศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับ

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง
หรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหมายความรวมถึงบุคคลที่เด็กอยู่ด้วย
เป็นประจำหรือเด็กที่อยู่รับใช้การงาน

“คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตาม
กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานศึกษา
อยู่ในสังกัด

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี
ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรร โอกาสเข้าศึกษาต่อ

ระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ โดยให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา รวมทั้งต้องแจ้งให้เป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

มาตรา 6 ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา เมื่อผู้ปกครองร้องขอให้สถานศึกษามีอำนาจผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

มาตรา 7 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในสถานศึกษาใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบการเข้าเรียนของเด็ก หากพบว่าเด็กไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาตามมาตรา 5 ให้ดำเนินการให้เด็กนั้นได้เข้าเรียนในสถานศึกษานั้น แล้วรายงานในคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการ ให้เด็กได้เข้าเรียนตามวรรคหนึ่งได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการให้เด็กได้เข้าเรียนในสถานศึกษา

มาตรา 8 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

มาตรา 9 ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 11 ผู้ใดซึ่งไม่ใช่ผู้ปกครอง มีเด็กซึ่งไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาอาศัยอยู่ด้วย ต้องแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เด็กมาอาศัยอยู่ เว้นแต่ผู้ปกครองได้อาศัยอยู่ด้วยกับผู้นั้น

การแจ้งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารหรือการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแล หรือคือย โอดาศ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกัน โอกาสและความเสมอภาค ในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

มาตรา 13 ผู้ปกครองที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 14 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 15 ผู้ใดปราศจากเหตุอันควร กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เด็กมิได้เรียน ในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 16 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545 สรุปได้ว่า รัฐต้องการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาของประชาชน โดยกำหนดให้ทุกคนต้องเรียนจบอย่างน้อยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม มีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในการกำกับติดตาม ตรวจสอบเด็กที่ไม่ได้เรียน หรือเด็กที่ออกกลางคัน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนได้รับ โอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

การออกกลางคัน

ความหมายของการออกกลางคัน

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการออกกลางคัน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 3) ได้ให้ความหมายของการออกกลางคัน ไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนต้องออกจากระบบ โรงเรียนก่อนเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้

ภุมริน บุญทวี (2548 : 7) ให้ความหมายการออกกลางคันว่าหมายถึง การที่นักศึกษาหยุดเรียนในกระบวนการเรียนการสอนก่อนที่จะจบหลักสูตรในทุกๆ สถาบัน เช่น เข้าเรียนแล้วหยุดเป็นช่วง ๆ จนกระทั่งมีเวลาเรียน ไม่พอ หรือเข้าเรียนระยะหนึ่งแล้วหยุดไปเลย หรือเข้าเรียนแล้วไม่เข้ารับการศึกษาเป็นผล เป็นต้น

ฉันทนันท์ กลั่นบุศย์ (2552 : 5) กล่าวว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนต้องออกจากระบบ โรงเรียนก่อนที่จะเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้

อภิชาติ เถนะนันท์ (2553 : 13) ให้ความหมายการออกกลางคันว่า การออกกลางคัน (Dropout) หมายถึง แนวโน้มที่บ่งชี้โอกาสเสี่ยงที่นักเรียนจะออกจาก โรงเรียนก่อนสำเร็จการศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษา 3 ช่วงชั้น (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา) และ 4 ช่วงชั้น (โรงเรียนมัธยมศึกษา) ตามหลักสูตร การศึกษาภาคบังคับอย่างสมบูรณ์ โดยมีลักษณะบ่งชี้จากการขาดเรียนตามระยะเวลาเป็น 3 ระดับ คือ 1. เริ่มหยุดเรียน โดยไม่มีเหตุผล 2. หยุดเรียนต่อเนื่องมากกว่า 10 วันในแต่ละเดือน จนถึงไม่เกิน 3 เดือน และ 3. หยุดเรียนต่อเนื่องมากกว่า 3 เดือนขึ้นไป

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2553 : 42) ให้ความหมายการออกกลางคัน ว่าหมายถึง ผู้เรียนที่ออกกลางคัน โดยลาออก และพ้นสภาพการเป็นนักเรียนนักศึกษา

โอเชีย (O'Shea. 2006 : 6) กล่าวไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การเลือกที่จะออกจาก โรงเรียนโดยเจตนาที่จะไม่กลับเข้ามาเรียนก่อนที่จะได้รับใบประกาศนียบัตร

โฟแวร์ (Fauver. 2008 : 14) กล่าวไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง ร้อยละของนักเรียนที่ จงใจถอนตัวออกจากโรงเรียนก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการออกกลางคัน สรุปได้ว่า การออกกลางคัน คือ การที่นักเรียนออกจากระบบโรงเรียนก่อนเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ ด้วยสาเหตุการลาออกหรือถูกให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 4) รายงานการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนนั้น จะต้องอาศัยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาและกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อม ของผู้เรียน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและหลักการในการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนไว้ดังนี้

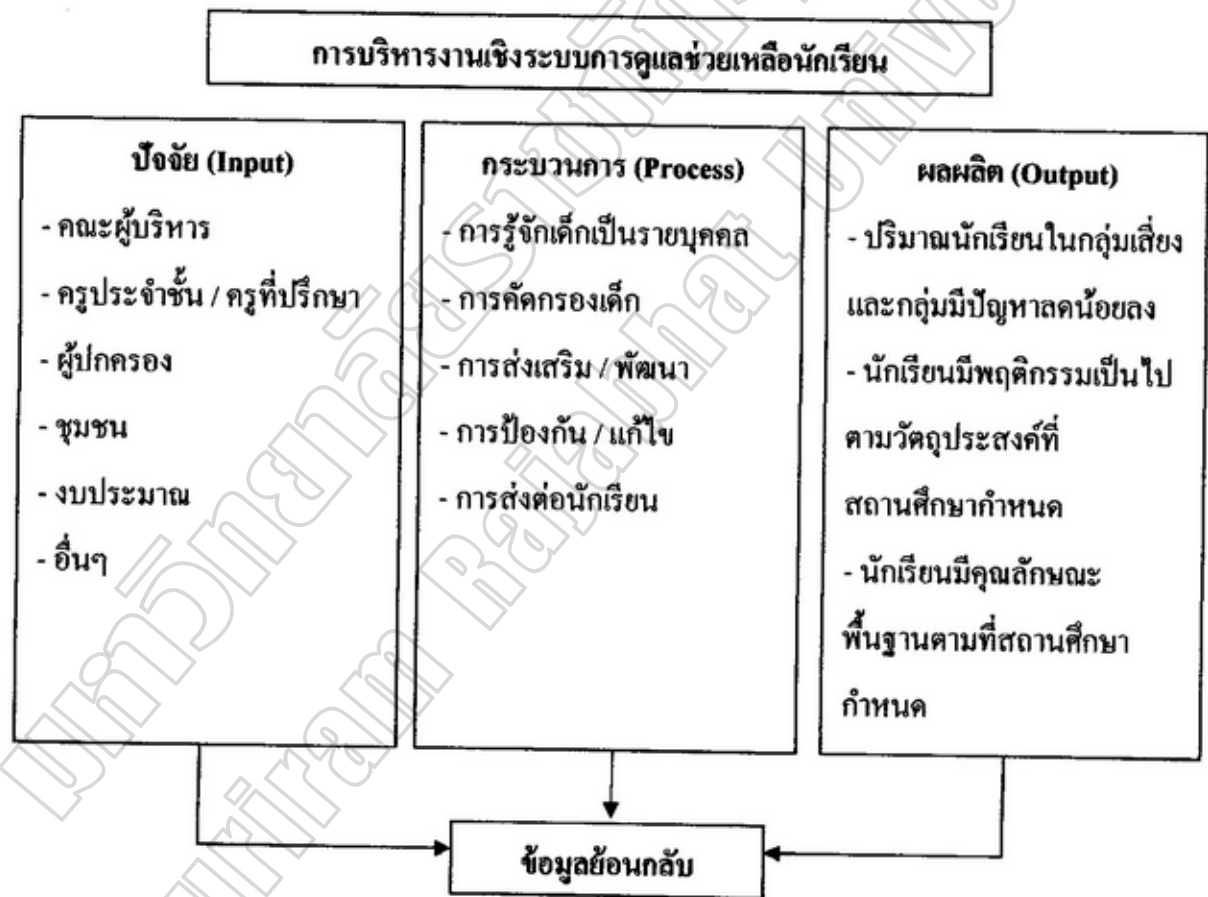
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ นักเรียน ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและ เครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา บุคลากรใน โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารงานเชิงระบบที่มีโครงสร้างสำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โดยที่แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดและมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามที่แสดงไว้ในภาพประกอบ 2.1 ดังนี้ (อภิชาติ เสรณีวิชัยกิจการ, 2547: 59)

ภาพประกอบ 2.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักและรับผิดชอบการบริหารจัดการวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับครูทุกคนใน

โรงเรียนรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ (อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ. 2547 : 59 – 64)

1. ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน คือ ศึกษาและทำความเข้าใจนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพของสถานศึกษาและบริบทในชุมชน

2. วางแผน คือ จัดสร้างทีมงานและสร้างความตระหนัก / เจตคติที่ดีในการทำงานแก่ทีมงาน กำหนดกลยุทธ์ กำหนดมาตรฐาน จัดทำแผนงาน ปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา จัดทำสื่อ / นวัตกรรม สนับสนุนการดำเนินงาน

3. ดำเนินงานตามแผน คือ พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติ ความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการดำเนินงาน รวมทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและช่วยให้สามารถปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ

4. นิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. ประเมินเพื่อทบทวน เป็นการวัดประเมินผลการดำเนินงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

6. สรุป รายงานและประชาสัมพันธ์ คือการจัดทำหลักฐาน สรุปรายงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ต้องครอบคลุมจุดประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา

จากกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สรุปได้ว่าการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องอาศัยกระบวนการในการดำเนินงานที่ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การดำเนินงานจึงจะประสบผลสำเร็จและถือได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบการป้องกันการออกเรียนกลางคันอีกแนวหนึ่งเพราะว่าผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนรับรู้ รับทราบการดำเนินการร่วมกัน ทางโรงเรียนก็จะ ได้ข้อมูลที่ต้องการและเป็นจริงจากผู้ปกครองนักเรียน ทำให้สามารถวางแผนป้องกันการออกเรียนกลางคันได้

การประเมินและการป้องกันความเสี่ยงต่อการออกกลางคัน

การประเมินความเสี่ยงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้ (Mema & Al - Thani, 2008 ; อ้างถึงในภูมิ เพชรศักดิ์ศิริ และสุวิมล ว่องวานิช, 2554 : 18 - 21)

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สิ่งที่จะต้องกระทำ คือ การสำรวจกิจกรรมและพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งในกลุ่มปกติและกลุ่มออกกลางคันให้ครอบคลุมในทุกประเด็น

2. การบ่งชี้ความเสี่ยงหรือระบุปัจจัยเสี่ยง สิ่งที่จะต้องกระทำ คือการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนทั้งในกลุ่มปกติและกลุ่มออกกลางคันในประเด็นที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน ทั้งในด้านนักเรียน ด้านครอบครัว ด้านครู / โรงเรียน และด้านเพื่อน เพื่อหาข้อมูลหรือปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. กำหนดค่าคะแนน โอกาสของการเกิดความเสี่ยง (Probability) เป็นการประมาณระดับของการที่นักเรียนมีลักษณะหรือสภาพตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่ได้จากการตอบแบบสำรวจพฤติกรรม อาจเป็นจำนวนความถี่ของการกระทำพฤติกรรมเสี่ยง จำนวนเพื่อนในกลุ่มที่นักเรียนคบที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น อาจกำหนดให้มี 4 ระดับ คือ ระดับไม่มีความเสี่ยง ระดับมีโอกาสของการเกิดความเสี่ยงเป็น 1 (โอกาสเสี่ยงน้อย) ระดับมีโอกาสของการเกิดความเสี่ยงเป็น 2 (โอกาสเสี่ยงมาก) และระดับมีโอกาสของการเกิดความเสี่ยงเป็น 3 (โอกาสเสี่ยงสูงสุด)

4. กำหนดน้ำหนักความสำคัญของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง (Impact) เป็นการประมาณระดับความรุนแรงของปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ความรุนแรงของความเสี่ยงอาจกำหนดให้มี 3 ระดับ คือ ความรุนแรงของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง ระดับ 1 (ความรุนแรงน้อย) ความรุนแรงของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง ระดับ 2 (ความรุนแรงมาก) ความรุนแรงของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง ระดับ 3 (ความรุนแรงสูงสุด) ความรุนแรงของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงหาได้จากการวิเคราะห์ค่าสถิติของการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มพหุ (Multiple Discriminant Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ว่าปัจจัยเสี่ยงใดที่สามารถจำแนกนักเรียนกลุ่มออกกลางคันออกจากนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ และใช้ค่าสัมประสิทธิ์การจำแนกมาตรฐาน (Standardized Discriminant Coefficients) ของปัจจัยเสี่ยงมาเป็นตัวกำหนดน้ำหนักความสำคัญของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง

5. การตัดสินใจความเสี่ยง เป็นการประเมินระดับความสำคัญของความเสี่ยง พิจารณาโดยการใช้น้ำหนักความสำคัญของผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยง และ โอกาสของการเกิดความเสี่ยง

การป้องกันความเสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนครู และผู้ปกครอง ควรประสานความร่วมมือกัน ดังนี้ (ภูมิ เพชรศักดิ์ศิริ และสุวิมล ว่องวาณิช. 2554 : 25 - 26)

1. โรงเรียนควรมีทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนยากจน
2. ครูควรรหาช่องทางให้นักเรียนทำงานแลกเงิน เช่น ดำรงรถรู ทำงานในโรงอาหาร
3. โรงเรียนควรมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมให้กับนักเรียน โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย
4. ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันในการสอดส่องดูแลการคบเพื่อนของนักเรียน
5. ครูพยายามแยกนักเรียนออกจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดี
6. ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ต้องสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด กำชับนักเรียนเรื่องการเข้าเรียนให้ตรงเวลา อาจมีการกำหนดบทลงโทษบ้างเพื่อกระตุ้นนักเรียน
7. ครูประจำชั้น ครูประจำวิชาต้องคอยเตือนนักเรียนเสมอเกี่ยวกับเรื่องเวลาเรียนของนักเรียน
8. ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีนโยบายในการ ให้ครูประจำชั้นออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างจริงจัง อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง เพื่อทราบปัญหาอย่างแท้จริงของนักเรียน
9. โรงเรียนควรมีห้องให้คำปรึกษาปัญหาของนักเรียนและควรมีการตั้งคณะกรรมการคอยช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
10. ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการทำความเข้าใจกับคณะครูในเรื่องของความเป็นกันเองกับนักเรียนไม่ถึงตัวจนเกินไป ครูควรพูดคุยกับนักเรียน ได้ทุกเรื่อง วางตัวให้เหมือนกับเป็นพ่อแม่คนที่สองของนักเรียน

ปัญหาและผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำมาตรการรองรับหลังจากที่ผู้เรียนออกจากระบบโรงเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนที่ออกกลางคันจำนวนมากใช้ชีวิตอย่างไม่มีเป้าหมาย และมีแนวโน้มกระทำความผิด ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษกได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า ปี 2548 มีเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ประมาณ 36,000 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากที่ผ่านมาโรงเรียนส่วนใหญ่จะแก้ปัญหาผู้เรียนที่ทำผิด โดยการผลักออกจากโรงเรียน และไม่รับผิดชอบชีวิตของผู้เรียนหลังจากที่ออกจากโรงเรียน ในการประชุมสัมมนา “แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน” เมื่อเดือนมีนาคม 2550 ระบุว่า เมื่อโรงเรียนพบกลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อการออกกลางคันแล้ว ไม่ได้มี

แนวทางการดำเนินการหรือส่งต่อเด็กกลุ่มนี้ให้ไปในทิศทางใด ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าเด็กที่ออกกลางคันมีแนวโน้มที่ถูกชักนำเข้าสู่วงจรปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ก่ออาชญากรรม ในต่างประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา เด็กที่อยู่นอกระบบ โรงเรียน โดยส่วนใหญ่จะรวมตัวเป็นแก๊งและร่วมก่อปัญหาอาชญากรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 3)

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 1) ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นว่า การออกกลางคันก่อให้เกิดผลเสียทั้งในแง่ส่วนตัวและของรัฐ ทั้งในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงและค่าใช้จ่ายทางอ้อม ดังนี้

1. การออกกลางคันของนักเรียน มักจะส่งผลให้นักเรียนไม่มีงานทำ หรือได้ทำงานที่ต่ำกว่าความสามารถของตนเอง หรือ ได้งานที่มีผลตอบแทนต่ำ เมื่อมองในภาพรวม หากมีการออกกลางคันเป็นจำนวนมาก ก็จะทำให้สัดส่วนของประชากรที่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ที่มีค่าจ้างและผลตอบแทนต่ำอยู่ในสัดส่วนที่มาก และจะส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรลดลง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนรวมของประเทศโดยตรง

2. การออกกลางคันของนักเรียน มักจะส่งผลให้เกิดปัญหา ในเรื่องสุขภาพอนามัยต่อตัวนักเรียนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกกลางคันของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในระยะวัยรุ่น และเป็นวัยที่ต้องคบหาเพื่อนฝูง การคบหาเพื่อนฝูงที่อยู่นอกโรงเรียนมักจะเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยดีนัก เช่น เป็นแก๊ง นักเลง นักการพนัน หรือซ่องโจร ในกลุ่มเพื่อนดังกล่าวก็มักจะหนีไม่พ้นเรื่องการติดยาเสพติดให้โทษต่อร่างกาย ดังนั้น จึงมักพบว่า ผู้ที่ออกกลางคันเหล่านี้ มักจะมีปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัย ซึ่งหากอัตราการออกกลางคันสูงขึ้น จำนวนประชากรที่มีปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัยก็จะเพิ่มขึ้น จนก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในส่วนรวมด้วย

3. ผลจากการคบเพื่อนฝูงที่นอกโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในสังคมดังกล่าว ก็มักจะเป็นการชักนำให้ผู้ที่ยังออกกลางคันกลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหาและเป็นภัยต่อสังคมไปด้วย ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียน มีผลต่อความสุขสงบในสังคม โดยก่อให้เกิดปัญหาในทางอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

4. เนื่องจากผู้ที่ออกกลางคันมักจะเป็นผู้ที่ไม่มีงานทำ และ ไม่มีรายได้ จึงทำให้เขาเหล่านั้นเป็นภาระต่อสังคม ทั้งภาระในครอบครัวของนักเรียนที่ต้องให้การเลี้ยงดู และภาระของสังคมไทยส่วนรวมที่จะต้องจัดบริการสาธารณะมากขึ้น ในขณะที่ผู้ที่ยังออกกลางคัน ไม่มีรายได้ที่ต้องจ่ายภาษีเพื่อบำรุงบริการสาธารณะ

5. ผู้ที่ออกกลางคัน ทำให้ค่าใช้จ่ายทางสังคม (Social Cost) เพิ่มสูงขึ้น

กองนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 12-13) ระบุว่า การออกกลางคันก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ อย่างมากมาย ดังนี้

1. ผลเสียต่อนักเรียน ได้แก่ ขาดความรู้ ทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต ทศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ ขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดโอกาสในการศึกษา และพัฒนาตนเอง

2. การสูญเสียงบประมาณ และ โอกาส ได้แก่ การสูญเสียงบประมาณ งบประมาณทางการศึกษาของรัฐ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียน ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระหว่างเรียน งบที่รัฐควรจะได้รับในอนาคตจากการที่มีประชากรที่มีคุณภาพบที่รัฐจะต้องเสียไปในการแก้ปัญหาสังคม หากเด็กออกกลางคันส่วนหนึ่งก่อปัญหาขึ้น งบที่รัฐต้องเสียไปในการดูแลบุคคลส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การสูญเสียโอกาส ส่วนบุคคลที่จะศึกษาและพัฒนาตนเอง สูญเสียโอกาสของสังคมที่จะได้บุคคลที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ

3. ผลเสียต่อสังคม ได้แก่ ขาดคนที่มีคุณภาพที่จะสร้างสรรค์ความเจริญ สังคมต้องแบกรับภาระ หากนักเรียนที่ออกกลางคัน โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สังคมเกิดความวุ่นวายหากนักเรียนที่ออกกลางคัน โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และก่อปัญหาขึ้น

จากการศึกษาปัญหาและผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียน สรุปได้ว่า การออกกลางคันส่งผลกระทบในหลายๆ ด้าน เช่น การเป็นภาระต่อครอบครัว ภาระต่อสังคมหากผู้ที่ออกกลางคันไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และก่อปัญหา เกิดการสูญเสียงบประมาณ งบประมาณทางการศึกษาของรัฐ การสูญเสียโอกาสของสังคมที่จะได้บุคคลคุณภาพมาพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

จากข้อมูลสารสนเทศนักเรียนออกกลางคันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า มีนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2554 – 2556 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 917 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 974 คน รวมทุกระดับชั้นมีนักเรียนออกกลางคันทั้งสิ้น จำนวน 1,891 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 198,567 คน ดังรายละเอียดที่แสดงตามตาราง 2.1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. 2555 : 83 - 86 ; 2556 : 86 - 89)

ตาราง 2.1 จำนวนนักเรียนออกกลางคันจำแนกตามระดับ ปีการศึกษา 2554 – 2556 สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ชั้น	ปีการศึกษา		
	2554	2555	2556
นักเรียนต้นปี	65,074	66,636	66,857
มัธยมศึกษาปีที่ 1	60	95	30
มัธยมศึกษาปีที่ 2	84	88	36
มัธยมศึกษาปีที่ 3	287	126	111
มัธยมศึกษาปีที่ 4	124	133	83
มัธยมศึกษาปีที่ 5	154	105	72
มัธยมศึกษาปีที่ 6	173	52	78
รวมออกกลางคัน	882	599	410
จำนวนนักเรียนที่เหลือ	64,192	66,037	66,447
ร้อยละ	1.36	0.90	0.61

จากข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในปี 2554 – 2556 สรุปได้ว่า นักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่ อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก นักเรียนอยู่ในช่วงพัฒนาการของวัยรุ่น ซึ่งมักเรียกกันว่า เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต วัยนี้เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการปรับตัวเข้ากับสังคม วัยรุ่นต้องการความรัก ความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และคนใกล้ชิด หากพวกเขาขาดสิ่งเหล่านี้ไปปัญหาต่าง ๆ อาจตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพจิต ฯลฯ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียนควรต้องศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน เพื่อหาวิธีป้องกันปัญหา นักเรียนออกกลางคันอย่างถูกต้องเหมาะสม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน

การออกกลางคันของนักเรียนเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งของความสูญเปล่าทางการศึกษาในการจัดการศึกษาในโรงเรียนต้องศึกษาและแสวงหาวิธีการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้เรียนในระบบโรงเรียนได้ตลอดหลักสูตร ไม่ออกกลางคันไปก่อน การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคัน นับว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการเตรียมความพร้อมเพื่อหาวิธีการป้องกัน การออกกลางคันของนักเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยสำคัญ ๆ ได้แก่ ด้านโรงเรียนและสภาพแวดล้อม ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียนและด้านครอบครัว ดังนี้

ด้านโรงเรียนและสภาพแวดล้อม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9 - 23) กล่าวว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักเรียนทั้งในส่วนของผลการเรียนที่ต่ำและการตกซ้ำชั้น ทิศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบก็จะสะท้อนมาในรูปของพฤติกรรม และต่อ โรงเรียนซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนนำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนได้ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในโรงเรียน เป็นความกลัวของนักเรียนที่ถูกทำร้ายร่างกายทั้งจากเพื่อนนักเรียน โรงเรียนด้วยตนเอง หรือจากมาตรการการทำโทษอย่างรุนแรงของโรงเรียนรวมทั้งความรุนแรงต่าง ๆ จากคู่อริต่าง โรงเรียนต่างสถาบันที่เป็นศัตรูต่อกัน การรับรู้ความรุนแรงดังกล่าวสามารถนำไปสู่ความหวาดกลัวต่อความปลอดภัยในการมาเรียนและส่งผลต่อการมาเรียนหรือการออกกลางคันของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 9 - 10 ; อ้างถึงใน นุชศุตา ทะมัยกุล : 2554 : 26) กล่าวถึงสาเหตุการออกกลางคันดังนี้ การคมนาคมระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่สะดวก ไม่ปลอดภัย และใช้เวลาเดินทางนาน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เร้าใจให้นักเรียนอยากมาเรียนได้แก่ สภาพอาคารเรียนไม่เหมาะสม ห้องเรียนไม่มีฝักันห้อง ฤดูหนาวอากาศหนาวมากทำให้เด็กไม่อยากเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เร้าให้นักเรียนอยากมาเรียน จำนวนนักเรียนมาก อัตราครุมีน้อยไม่สมดุลกัน นักเรียนขาดอุปกรณ์การเรียน นักเรียนถูกเพื่อนรังแกบ่อย ๆ นักเรียนกลัวถูกลงโทษที่มาโรงเรียนสาย และครูทำให้ไม่อยากมาโรงเรียน

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (2549 : 171) กล่าวถึงอิทธิพลของโรงเรียนส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนว่า โรงเรียน มีอิทธิพลต่อทัศนคติของเด็กที่มีต่อโรงเรียน โรงเรียนใหญ่ทำให้เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมน้อยกว่าโรงเรียนเล็ก แม้แต่ในชั้นเรียนที่ใหญ่ เด็กก็ขาดโอกาสที่จะถามที่จะช่วยครู หรือรับความสนใจอย่างทั่วถึง ส่วนในโรงเรียนเล็ก เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

มีโอกาสด้านการแสดงและกีฬา ดังนั้นพบว่า ขนาดของ โรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กไม่เหมือนกัน นักเรียนที่ชอบแสดงออกและมีความสามารถก็จะมีโอกาสแสดงความสามารถนั้นในโรงเรียนใหญ่ ขณะที่นักเรียนที่เก็บตัว และมีความสามารถน้อยกว่าจะขาด โอกาสนี้ ส่วนในโรงเรียนเล็กนั้น นักเรียนมีความสามารถน้อยยังได้รับการสนับสนุนมากกว่านักเรียนในระดับเดียวกันที่อยู่ใน โรงเรียนใหญ่

เคียร์นีย์ (Kearney. 2008 : 459) กล่าวถึงความรุนแรงในโรงเรียนว่า จากการรายงานทาง สถิติในปี 2004 - 2005 พบว่า การเกิดอาชญากรรมอย่างรุนแรง จำนวน 583,000 ราย ได้กระทำกับ เด็กนักเรียนอายุ 12 - 18 ปี โดยในจำนวนนี้ 107,000 ราย โดนข่มขืนกระทำชำเรา โดนทารุณทาง เพศ โดนปล้น และ โดนทำร้ายซ้ำ นักเรียนชายหญิงจำนวนมากที่เรียนอยู่ในเกรด 9 - 12 กล่าวว่า เคยโดนขู่ทำร้าย หรือ โดนทำร้ายด้วยอาวุธซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางโรงเรียน ท่ามกลางนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา ความเกรงกลัวหรือความตั้งใจในชั้นเรียนนั้นเกิดจากความรุนแรงโดยมี สาเหตุจากครูหรือเพื่อน การขาดเรียนจึงเกิดจากความรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยเสี่ยง ที่ควรพิจารณา นอกจากนี้ บรรยากาศภายในโรงเรียนเป็นปัจจัยหลักของการออกกลางคัน บรรยากาศของ โรงเรียน หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่เชื่อมต่อกับ โรงเรียน และสัมพันธ์กับ ระดับการส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในด้านวิชาการ สังคม และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น บรรยากาศ ของโรงเรียน และการเชื่อมสัมพันธ์กับ โรงเรียน ได้อาจส่งผลให้การจัดการชั้นเรียนเป็นไปในเชิง บวก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพิเศษต่างๆ และการยอมรับวิธีการลงโทษทางวินัย อาณาเขตซึ่ง นักเรียนอยู่แล้วรู้สึกปลอดภัย ได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่า และเคารพโรงเรียน จึงถือเป็นปัจจัย หลักในการเชื่อมสัมพันธ์กับ โรงเรียนให้เป็น ไปด้วยดี

รัมเบอร์เกอร์ และอาห์ ลิม (Rumberger & Ah Lim. 2008 : 2 - 3) ได้ศึกษารายงาน ผลการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคันของแคลิฟอร์เนียด้าน โรงเรียน พบว่า ลักษณะของ โรงเรียนที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของนักเรียน 2) ทรัพยากร 3) ลักษณะ โครงสร้าง 4) นโยบายและแนวปฏิบัติ ซึ่งนโยบายและแนวปฏิบัติในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นสิ่งสำคัญ นักเรียนมีแนวโน้มออกกลางคั้นน้อยหากได้อยู่ในโรงเรียนซึ่งมีความเข้มแข็งทาง วิชาการ ในทางตรงกันข้าม นักเรียนมีแนวโน้มออกกลางคั้นมาก หากอยู่ในโรงเรียนที่อ่อนด้อย ด้านระเบียบวินัย

จากการศึกษาปัจจัยด้านโรงเรียนและสภาพแวดล้อมสรุปได้ว่า ลักษณะของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการออกกลางคันนั้นมีมากมาย เช่น ความปลอดภัยภายในโรงเรียน และในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ความรู้สึกปลอดภัยและได้รับการยอมรับ วิธีการลงโทษในโรงเรียน การคมนาคม สภาพอาคารเรียน การสนับสนุนจากโรงเรียน บรรยากาศภายในโรงเรียน เป็นต้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538 : 11 - 12) กล่าวว่า การเตรียมการสอนที่ดี ทำให้การสอนราบรื่น ถูกต้อง และไม่สับสน แม้ว่าการสอนนั้นจะเป็นงานที่ค่อนข้างจะสับสน และมีตัวแปรต่าง ๆ มากก็ตาม แต่ถ้าหากมีการจัดเตรียมการสอนให้เป็นระบบแล้วก็จะทำให้ลดความสับสน และนำทางให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี การเตรียมการสอนที่ดี ทำให้ครูได้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทำให้สอนได้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ และ จะช่วยให้มีการวางแผนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ช่วยให้นักศึกษาได้มีความสนใจชั้นขมยินดี มีความเชื่อมั่น และศรัทธาในตัวครู ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

อัมรา เล็กเริงสินธุ์ (2547 : 8 - 9) อธิบายว่าหลักสูตร หมายถึงเอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการและเนื้อหากิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่างๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการนั้น ๆ จะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ คือ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาสาระประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบ มีการทำแผนงาน และ โครงการนั้นปฏิบัติในสถาบันการศึกษาจนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนสามารถวัดผลประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

เพ็ญพิไล ฤทธาคุณานนท์ (2549 : 171) กล่าวว่า นโยบายและหลักสูตรของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กด้วย การสอนที่ดี น่าสนใจ น่าตื่นเต้น มีความหมายก็จะทำให้เด็กมีความอยากรู้ อยากเรียนมากกว่าโรงเรียนที่สอนไม่ดี น่าเบื่อหน่าย

เอกบุตร อยู่สุข (2549 : 26) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การบรรยาย

การอภิปราย การฝึกภาคปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทดลอง โดยมีองค์ประกอบที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพของผู้สอน เช่น ผู้สอนเป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน สนใจในวิชาที่ตนสอน ให้ความจริงใจและเป็นกันเองกับผู้เรียน ในด้านการเตรียมการสอนมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในวิชาที่เรียน รวมทั้งแนะนำหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากความตั้งใจจากวิชาที่ผู้เรียนเลือกเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ฟังอย่างเดียว ด้านการนำเสนอเนื้อหาพูดอธิบายชัดเจน ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด สามารถให้วิธีการสอนต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างมีเหตุผล

สิงห์ จินพงษ์ (2552 : 22) กล่าวถึงนโยบายของโรงเรียนว่า โรงเรียนที่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กจะทำให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง เพราะโรงเรียนจะมีความคาดหวังสูง มีกลยุทธ์ที่จะกระตุ้นเด็กให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น มีการจัดนิทรรศการ จัดหาหนังสือดี ๆ ไว้ในห้องสมุด นอกจากนี้ วิธีการที่ครูสอนเป็นสิ่งสำคัญมาก ครูจะต้องมีทักษะในการสอนที่ดี สามารถสอนสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย เปลี่ยนเนื้อหาที่น่าเบื่อให้เป็นเนื้อหาที่สนุกและน่าสนใจ รู้จักหาเทคนิคที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาให้เรียนดีขึ้น

เมธินี สุภัสสรี (2554 : 14 - 15) ได้ศึกษาความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสรุปว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรได้รวมจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ทั้งหลายของผู้เรียนเข้าไว้ด้วยกัน หลักสูตรจึงเป็นรากฐานของการเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลให้นักศึกษาได้รับความสำเร็จในการศึกษาแล้วเรียนเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามหลักสูตรทุกหลักสูตรจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ถ้าไม่มีการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีวิธีการจัดการเรียน การสอน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และจัดประสบการณ์ทั้งหลายให้กับผู้เรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การบรรยาย การอภิปราย การฝึกภาคปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทดลอง โดยมีองค์ประกอบที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพของผู้สอน เช่น ผู้สอนเป็นคนกระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน สนใจในวิชาที่ตนสอน ให้ความจริงใจและเป็นกันเองกับผู้เรียน ในด้านการเตรียมการสอน มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในวิชาที่เรียน รวมทั้งแนะนำหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากความตั้งใจจากวิชาที่ผู้เรียนเลือกเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ฟังอย่างเดียว ด้านการนำเสนอเนื้อหา พูดอธิบายชัดเจน ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด สามารถให้วิธีการสอนต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา รับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างมีเหตุผล หลักสูตรเป็น

แผนงานที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายกว้าง ๆ ของการศึกษา และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนั้นหลักสูตรที่ดีจึงควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด

นิมนวล บุญอินทร์ (2554 : 21) กล่าวว่า โรงเรียนมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องจัดการการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาในทุกๆ ด้าน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนให้เป็นที่น่าสนใจ และต้องจัดหาหลักสูตร แผนการสอน วิธีสอน กิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็ก ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้น บุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ ครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน

สุภาพร อัสววิโรจน์ (2549 : 20) กล่าวถึงการสอบว่า การสอบเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวลหวาดกลัว กลัวสอบตก เป็นปัญหาต่อสุขภาพจิตได้ บางคนสอบตกก็รู้สึกเสียใจ

ไมซับ และมุฮัมมัด โรส (Maizub & Muhammad Rais. 2010 : 2 - 3) พบข้อสรุปเกี่ยวกับการออกกลางคันซึ่งสาเหตุเกิดจากการเรียนการสอนว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความท้าทายต่อนักเรียน การลดขนาดชั้นเรียนลง ซึ่งจากเดิมชั้นเรียนละ 40 คน ให้เหลือเพียงชั้นเรียนละ 25 คน เพื่อให้นักเรียนสนใจกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น การจัดการเรียนที่มีความยืดหยุ่นเพื่อเอื้อต่อนักเรียนที่ต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัว

จากการศึกษาปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการออกกลางคันทันนั้นมีมากมาย เช่น นโยบายและหลักสูตร การเตรียมการสอน วิธีการสอน และบุคลิกภาพของครู การสอบ กิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นต้น

ด้านพฤติกรรมนักเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9 - 23) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านพฤติกรรมนักเรียนที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน ดังนี้ นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำมักจะมีแนวโน้มที่จะเรียนไม่จบและออกกลางคันมาก อีกทั้งการสอบตกกับผลการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันในทางบวก กล่าวคือ นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำก็มักจะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่เคย

สอบตกมาก่อน นักเรียนที่ทำการบ้านเป็นประจำทำให้เขาใช้เวลาในการเรียนมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยทำการบ้านและยังส่งผลต่อการเรียนอีกด้วย และในกรณีนักเรียนที่ไม่ทำการบ้านอาจถูกทำโทษจากผู้สอน การถูกตำหนิเตือนจากทางบ้านและทางโรงเรียน การถูกทำโทษมักจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การไม่ทำการบ้าน การขาดเรียน การทะเลาะวิวาท การคิดยาเสพติด ผู้สาว ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุของการออกกลางคัน และมีความเชื่อกันมานานแล้วว่า ตัวแปรสติปัญญาามีผลโดยตรงกับผลการเรียนและส่งผลต่อการออกกลางคันทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อ โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบก็จะสะท้อนมาในรูปของพฤติกรรมที่มีต่อ โรงเรียนซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนนำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนได้ นอกจากนี้ การเบื่อหน่ายต่อการเรียน และการเห็นว่าการเรียนเป็นเรื่องไม่สนุก ต่างก็เป็นความรู้สึกต่อการเรียน โดยมีความเชื่อว่านักเรียนยังมีความเบื่อหน่ายต่อการเรียนมากเท่าใดก็ยิ่งจะมีแนวโน้มหรืออัตราเสี่ยงต่อการออกกลางคันมากขึ้น รวมไปถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งนักเรียนแสดงออกในลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากนักเรียนปกติทั่วไป เช่น พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด การมีพฤติกรรมเสื่อมเสียต่าง ๆ หรือพฤติกรรมต่อต้านสังคม เป็นต้น

ชัตันธร ราชรักษ์ (2554 : 28 - 29) กล่าวถึงสาเหตุด้านนักเรียนที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ในวงการศึกษาระดับประถมศึกษาเพราะประสิทธิภาพทางการศึกษานั้นสามารถวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลการศึกษาน่าสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและสังคม สติปัญญา การขาดเรียน ผลการเรียนและการออกกลางคันซึ่งชี้ให้เห็นว่าตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด การขาดเรียนของนักเรียน ความตั้งใจในการเรียนน้อยลง การเบื่อหน่ายต่อการเรียน และผลปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษาลดลงย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและนำไปสู่การออกกลางคันในที่สุด ปัญหาสุขภาพและความบกพร่องทางร่างกายก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมทะเลาะวิวาท พฤติกรรมด้านผู้สาว และพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน

เคียร์นีย์ (Kearney. 2008 : 459) กล่าวถึงพฤติกรรมที่ตั้งครรภีในวัยเรียนว่า การตั้งครรภีในวัยเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการขาดเรียนหรือการออกกลางคันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การตั้งครุภัณฑ์เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กต้องออกจากกลางคันอย่างถาวร การศึกษาของชาวบราซิลที่ผ่านมาพบว่า การตั้งครุภัณฑ์หรือการมีบุตรเป็นเหตุผลอันดับต้น ๆ ที่ทำให้นักเรียนหญิงต้องออกจากกลางคัน

รัมเบอร์เกอร์ และอาลี ลิม (Rumberger & Ah Lim. 2008 : 2) ได้ศึกษารายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการออกจากกลางคันของแคลิฟอร์เนียด้านพฤติกรรมนักเรียน พบว่า การประพฤติตนไม่เหมาะสมในโรงเรียน หรือมีพฤติกรรมอันมิชอบนอกโรงเรียนล้วนเป็นสาเหตุที่นำมาสู่การออกจากกลางคัน เช่น การเสพสารเสพติดและแอลกอฮอล์ การคบหาเพื่อนซึ่งพัวพันกับอาชญากรรมหรือเพื่อนซึ่งออกจากกลางคันไปแล้ว เป็นต้น รวมไปถึงนักเรียนที่ทำงานมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ก็มีแนวโน้มที่จะออกจากกลางคันเช่นกัน

สหพันธ์เพื่อความเป็นเลิศด้านการศึกษา (Alliance for Excellent Education. 2009 : 1 - 2) ได้ระบุถึงสาเหตุของการออกจากกลางคันไว้ดังนี้ 1) นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่แล้ว ดังเช่นนักเรียนมีอัตราการขาดเรียนสูงหรือประสบความล้มเหลวจากการเรียน ซึ่งทำให้เกิดการออกจากกลางคันในอนาคต 2) นักเรียนสอบตกหรือมีการซ้ำชั้น ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น และมีอายุมากกว่าเพื่อนในชั้นต่อไป 3) มีผลการเรียนต่ำ ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวนกว่าหกล้านคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ร้อยละ 25 มีโอกาสออกจากกลางคันมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดีถึง 20 เท่า 4) ขาดความผูกพันทางวิชาการและความผูกพันทางสังคม ซึ่งความผูกพันเหล่านี้เป็นตัวทำนายที่ดีต่อการออกจากกลางคันของนักเรียน หลังจากที่ได้ควบคุมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและภูมิหลังทางสังคมแล้ว

จากการศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมนักเรียนสรุปได้ว่า ลักษณะของพฤติกรรมนักเรียนที่ส่งผลต่อการออกจากกลางคันหรือเรียกว่าพฤติกรรมเสี่ยงนั้นมีมากมาย เช่น ผลการเรียนไม่ดี การเบื่อหน่ายต่อการเรียน การตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียน การเสพสารเสพติดและแอลกอฮอล์ การคบหาเพื่อนไม่ดี เป็นต้น

ด้านครอบครัว

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9 - 23) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อการออกจากกลางคัน ดังนี้ 1) การศึกษาของบิดามารดา การออกจากกลางคันของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับการศึกษาของมารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียนค่อนข้างสูง และระดับการศึกษาของมารดามี

ความสัมพันธ์ในทางบวกกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมครอบครัวของนักเรียนด้วย 2) การมีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว การที่นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่เป็นพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวในช่วงที่เป็นนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุการหย่าร้างหรือการเสียชีวิตก็ตาม แนวโน้มที่จะออกกลางคันมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองที่เป็นทั้งพ่อแม่ทั้งสองคน และยังพบอีกว่านักเรียนที่มีพ่อมีเพียงคนเดียวมากกว่าร้อยละ 50 มักจะมีฐานะยากจน ผู้ปกครองเหล่านี้จึงไม่สามารถส่งเสริมในเรื่องการเรียนของบุตรได้อย่างเต็มที่ 3) การเห็นความสำคัญทางการศึกษาของบิดามารดา หากผู้ปกครองหรือบิดามารดาเห็นความสำคัญของการศึกษาแล้ว ก็จะส่งผลให้การออกกลางคันลดลงได้ 4) สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวของนักเรียนจะมีผลต่อการเรียน และมีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน และยังเชื่อว่าปัจจัยในเรื่องความยากจนเป็นปัจจัยหลักของการออกกลางคันของนักเรียนอีกด้วย 5) การสนับสนุนทางบ้านมีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียนและยังส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน โดยที่นักเรียนได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนจากทางบ้านมีโอกาสเสี่ยงต่อการออกกลางคันทันที

สุภาพร อัสวีโรจน์ (2549 : 17) ได้สรุปสาเหตุจากครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่นว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ เพราะเมื่อเด็กเกิดมาเวลาส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัว ดังนั้นพฤติกรรมจะซึมซับมาจากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปัญหาของนักศึกษาที่มีสาเหตุมาจากครอบครัวมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน เช่น พ่อแม่มีฐานะยากจน ไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอนลูก ๆ หรือร่ำรวยมากทำให้เด็กใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อาจใช้ไปในทางที่ผิดได้ พ่อแม่เอาใจใส่มากเกินไป บังคับให้ลูกทำตามคำสั่งของตนเสมอ จำนวนสมาชิกในครอบครัวซึ่งอาจไม่ได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่อย่างเพียงพอ การเลี้ยงดูจากพ่อแม่ อาจมีระเบียบเคร่งครัดมากเกินไป หรือปล่อยปละละเลยไม่สนใจ และผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เรียน สถานที่ตั้งของบ้านถ้าอยู่ในบริเวณแหล่งแออัดหรือสลัม อาจจะได้พฤติกรรมที่ไม่ดี ก้าวร้าวหยาบคายก็ได้ เพราะฉะนั้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัญหาที่จะทำให้การเรียนการสอนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และอาจส่งผลให้เป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา

จากเอกสารสรุปย่อองค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อก้าวอย่างยั่งยืน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. 2552 : 5 – 7) ระบุถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้แก่การถึงปัจจัยจากสภาพครอบครัว ดังนี้ ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมมนุษย์ มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมภายใน และภายนอกของเด็กและเยาวชน การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดเด็กมีพฤติกรรมเชิงลบ ซึ่งได้สร้างปัญหาให้กับตัวเด็ก และส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงสังคมรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลี้ยงดูโดยปราศจากการดูแลเอาใจใส่ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือ

ผู้ปกครองบีบบังคับ สร้างความกดดัน หรือคาดหวังในตัวเด็กมากเกินไปหรือการขาดตัวแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต ทำให้เด็กสับสนและขาดที่พึ่ง รวมทั้งอยู่อย่างไร้ความหวัง ไม่ได้รับการจัดเกลาทั้งกายมารยาท ระเบียบวินัยที่ดีพอ

สิงห์ จินพงษ์ (2552 : 29) กล่าวถึงปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อการออกกลางคันว่า ครอบครัวซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ผู้ปกครอง บุคคลเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพลต่อนักเรียน เป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู เป็นสถาบันทางสังคมหน่วยแรกที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว บทบาทและทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกชายลูกสาว การสนับสนุนทางการศึกษาของครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนและสังคม ช่องว่างระหว่างวัย วัยรุ่นกับผู้สูงวัยกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ; ความขัดแย้ง

ชลันธร ราชรักษ์ (2554 : 33) กล่าวถึงสาเหตุการออกกลางคันไว้อย่างน่าสนใจว่า เด็กขาดผู้ปกครองที่แท้จริง เด็กที่อยู่ตามลำพัง ไม่มีคนดูแลอบรมบ่มนิสัยก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเสียได้ สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญเพราะเป็นสถาบันแรกที่จัดเกลาทางสังคมแก่เด็กมากที่สุด ดังนั้นพฤติกรรมจะซึมซับมาจากสมาชิกในครอบครัว

เคียร์นีย์ (Kearney. 2008 : 458 - 461) กล่าวถึงปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อการออกกลางคันดังนี้ 1) การถูกทอดทิ้งหรือการไร้ที่อยู่อาศัยมาแต่กำเนิด เป็นอุปสรรคต่อความสนใจมาเรียนของนักเรียน เนื่องจากในหลายโรงเรียนเรียกขอเอกสารหลักฐานที่แน่นอนของนักเรียนเพื่อการลงทะเบียน เช่น หลักฐานทางวิชาการ ใบสูติบัตร ตำเนาะห์เบียนบ้าน หลักฐานยืนยันการมีผู้ปกครอง นอกจากนี้ ความยากจนยังส่งผลถึงการออกกลางคันของนักเรียนโดยตรง วัยรุ่นอเมริกันที่มาจากครอบครัวซึ่งมีรายได้ต่ำ จะมีแนวโน้มออกกลางคันมากกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ 2) สัมพันธภาพทางครอบครัวกับพัฒนาการด้านการศึกษาของเด็กมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางวิชาการและความสนใจของเด็กโดยตรง นักวิจัยหลายคนได้ลงความเห็นต่อปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษาสื่อสารที่แตกต่างกันระหว่างผู้ปกครองกับทางโรงเรียนซึ่งเป็นอุปสรรคขวางกั้นระหว่างวัฒนธรรม วัฒนธรรมของครอบครัวที่ต่ำกว่า ทัศนคติเกี่ยวกับทักษะความเชื่อมั่นในตนเอง การเหยียดสีผิวตามโรงเรียนและการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ ความไม่ไว้วางใจของผู้ปกครองต่อโรงเรียน ความคาดหวังต่อครูต่ำ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ย่ำแย่ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุด้านผู้ปกครองจำนวนมากที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางวิชาการและความสนใจของเด็ก 3) ครอบครัวและตัวแปรทางสังคม ครอบครัวของเด็กกับพฤติกรรมปฏิเสธโรงเรียนได้ถูกนำมาพิจารณาอยู่บ่อยครั้ง จากรายงานจำนวนมาก พบว่า ขัดแย้ง

กับครอบครัว ร้อยละ 43 และครอบครัวแตกแยก ร้อยละ 21 ความเสี่ยงต่อการออกกลางคันและการขาดเรียนของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวซึ่งเสพยาเสพติดเครื่องคัมมินเมา ในทางตรงข้าม ความเสี่ยงต่อการออกกลางคันที่ลดลงนั้นมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพของครอบครัวที่เป็น ไปในเชิงบวกและนับถือศาสนาเคร่งครัด ปัจจัยเสี่ยงด้านอื่น ๆ เช่น การหย่าร้าง ความใส่ใจในตัวเด็ก ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน และการทารุณกรรม

สมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association : APA. 2012 : 1) กล่าวถึง ปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อการออกกลางคันว่า ความยากจนของครอบครัวยังคงเกี่ยวข้องกับ อัตราการออกกลางคัน ในปี 2009 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมาจากครอบครัวที่มี รายได้ต่ำออกกลางคันมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงถึงห้าเท่า

จากการศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวสรุปได้ว่า ลักษณะครอบครัวที่ส่งผลต่อการออก กลางคันทันนั้นมีมากมาย เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ การดูแลอบรมสั่งสอนของผู้ปกครอง การส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา สถานที่ตั้งของบ้านและสภาพแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

การศึกษางานวิจัยในประเทศจะนำเสนอเฉพาะผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ การออกกลางคันของนักเรียนของผู้ที่อยู่ในวงการศึกษา ดังต่อไปนี้

สุวรรณศักดิ์ คติพงษ์ธาดา (2548 : 57) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 1 โดยแบ่ง ปัจจัยออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสภาพครอบครัวส่งผลต่อการออกกลางคันอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านสภาพชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านสภาพของโรงเรียนและด้านตัวนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

สุวชาติ กองธรรม (2549 : 21) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้ปกครองต่อสภาพการออกกลางคันของนักเรียนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในเขตตำบลสองห้อง ตำบล สะแกโพรงและตำบลเมืองฝาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เด็กต้องออก กลางคันทันมีหลายสาเหตุคือ สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ สาเหตุทางด้านครอบครัว สาเหตุทางด้าน นักเรียน สาเหตุทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ โรงเรียน และสาเหตุทางด้าน

สิ่งแวดล้อม ครูจึงต้องมีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแก้ปัญหาการออกกลางคันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

เอกบุตร อยู่สุข (2549 : 101-102) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑล สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู - อาจารย์ และนักศึกษา สรุปได้ดังนี้ ด้านสถานศึกษา คือ ไม่มีคู่มือโทรศัพท์สาธารณะ และไม่มีรถประจำทางผ่านหน้าสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนคือ หลักสูตรที่ใช้ไม่มีความเหมาะสม เนื้อหาวิชาที่นักศึกษาเรียนไม่มีความเหมาะสม ด้านลักษณะของวิชาชีพและผู้เรียนคือ นักศึกษาไม่มีความศรัทธาต่อวิชาชีพ ด้านนโยบายการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อ คือ มีการปฏิบัติตามนโยบายการรับนักศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งบางนโยบายไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและท้องถิ่น ด้านครอบครัว คือ ครอบครัวแตกแยก และมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกคือ การนัดเพื่อนเป็นกลุ่มรับประทานอาหารนอกวิทยาลัยในช่วงเช้าจึงไม่เข้าวิทยาลัย ด้านนักศึกษาคือ ไม่ชอบเรียนในบางรายวิชา ด้านครู - อาจารย์ที่สอนวิชาสามัญคือ งานที่มอบหมายมีมากเกินไป ไม่ใช่เกณฑ์การวัดผลตามระเบียบ ด้านครู - อาจารย์ที่สอนวิชาชีพคือ เข้าและเลิกสอนไม่ตรงต่อเวลา

จำเนียร สุมาริธรรม (2550 : 97) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สาเหตุการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสถานภาพของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย

เขาวรัตน์ เมืองแมน (2550 : 91 - 94) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยสารพัดช่างสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาพแวดล้อมทุกด้านที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับดังนี้ สภาพแวดล้อมด้านตัวนักเรียน สาเหตุสำคัญคือ นักเรียนมีผลการเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิชาชีพ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว พบว่า เมื่อมีปัญหานักเรียนปรึกษากับผู้ปกครองบางเรื่อง และผู้ปกครองเอาใจใส่ในการแก้ปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สภาพแวดล้อมด้านสังคม

นักเรียนส่วนใหญ่เข้ากับเพื่อนได้เฉพาะกลุ่มที่เรียนเท่านั้น มีเพื่อนที่ชวนกันไม่เข้าเรียน มีการจับรถมอเตอร์ไซค์มาเองแต่ไม่มาถึงวิทยาลัย และชวนกันไปเล่นเกมตามร้านเกมต่าง ๆ สภาพแวดล้อมด้านสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน โดยระบบวิชาการมีระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย 3.54 ลักษณะของสถานศึกษามีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.32 การบริการในวิทยาลัยมีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.45 และกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา มีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.11

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 13) ได้ศึกษาข้อมูลของนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2550 ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 178 เขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ พบว่า สถิตินักเรียนออกกลางคันทั้งสิ้น 119,626 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 69,244 คน นักเรียนหญิง 50,382 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 จากนักเรียนทั้งหมด 8,513,828 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นการออกกลางคันในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุดจำนวน 20,069 คน รองลงมาเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวน 18,158 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 13,774 คน ตามลำดับ

จรัญ ขินขอม (2552 : 82 - 83) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 - 21 ปี ชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน จำนวน 10 ปัจจัย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความคิดเห็นระดับมาก จำนวน 3 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเรียนการสอน หลักสูตร และหน่วยสนับสนุนการเรียน ความคิดเห็นในระดับปานกลาง จำนวน 7 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ศูนย์ IT ผู้บริหาร อาจารย์ สำนักวิทยบริการ ปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย

ปรีศินิยา วณิกสัมบัญ (2552 : 97 - 100) ได้ศึกษาปัญหาการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านผู้ปกครอง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ แต่รายได้ อาชีพ และภาวะหนี้สิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่า มีหนี้ 50,001 – 100,000 บาท กับมีหนี้มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป และไม่มีหนี้กับมีหนี้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน และกลุ่มนักเรียน เมื่อจำแนกตามเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่การเดินทาง ไป - กลับ และระยะทางจากบ้านถึง โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชลันธร ราชรักษ์ (2554 : 106 - 107) ได้ศึกษาสาเหตุและแนวทางทางการแก้ปัญหา การออกกลางคันของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 (ปวช.1) วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี พบว่า สาเหตุการออกกลางคันลำดับแรกเป็นสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา รองลงมาเป็นสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สาเหตุด้านที่เกี่ยวกับนักเรียน และสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ตามลำดับ แนวทางแก้ไขปัญหาพบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานีควรมีระบบครูที่ปรึกษา และควรพบปะนักเรียนทุกสัปดาห์ ควรมีระบบเครือข่ายผู้ปกครองเป็นแกนหลักในแต่ละแผนกวิชา

นันทนวล บุญอินทร์ (2554 : 116 - 121) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตต์ ผลการศึกษา พบแนวทางการแก้ไข ปัญหา ดังนี้ 1) การเข้า – ออกวิทยาลัย ได้โดยเพิ่มวิธีในการเข้าออกให้มากกว่าเดิม เช่น ต้องมีลายมือชื่อผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา แสดงต่อเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย สร้างห้องน้ำเพิ่มเติม เพิ่มจำนวนร้านอาหาร ในโรงอาหารให้มากขึ้น เพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และเพิ่มความเร็วในการสืบค้นข้อมูล เพื่อบริการนักศึกษาให้เพียงพอ 2) วิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้แหล่งไม่เหมาะสม แก้ปัญหาโดยจัดสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา จัดสถานศึกษาให้ดึงดูดนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาต้องการอยู่ในวิทยาลัย คือ จัด โชนการศึกษา โชนเกม เป็นต้น 3) การติดต่อประสานงานระหว่างวิทยาลัยกับผู้ปกครองล่าช้า แก้ไขปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีใหม่มาช่วยแก้ไข ปัญหา การติดต่อ เช่นการใช้โทรศัพท์ถึงผู้ปกครองทันทีที่ นักศึกษามีพฤติกรรมไม่ปกติ ส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือถึงผู้ปกครอง อีเมลหาข้อมูลข่าวสารของวิทยาลัยขึ้นเว็บไซต์ของวิทยาลัยให้เป็นปัจจุบัน แจ้งข่าวสารของวิทยาลัยทางรายการเทคนิคทำเนียบเพื่อมวลชน คลื่นวิทยุ

96.75 อ.ส.ม.ท. และ 4) คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ แก้ปัญหา โดย ครูผู้สอนต้องเอาใจใส่ค่อนักเรียน ในการติดตามผู้เรียนที่ขาดเรียนให้นักศึกษามาเรียนนอกเวลาเพื่อเพิ่มเวลาเรียนและคะแนนเก็บ เพื่อ ป้องกันการขาดเรียน การติด 0 และการติด มส. รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มี ความทันสมัยในการพัฒนาแก่ผู้เรียนในอนาคตข้างหน้า

นุชศุดา ละมัยกุล (2554 : 84 - 85) ได้ศึกษาปัจจัยและแนวทางแก้ปัญหาการออกกลางคัน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนคือ ให้มีการจัดหา อาชีพและแนะแนวให้ผู้ปกครองทำเป็นหลักแหล่ง ให้สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนจัดตั้งกองทุน ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ให้มีการจัดหารายได้ให้กับเด็กนักเรียนระหว่างปิดภาคเรียน ปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับสภาพโรงเรียนคือ จัดการเรียนการสอนเสริมนักเรียนที่เรียนเก่งและซ่อมเสริมนักเรียน ที่เรียนช้าให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมจะ ได้มีความรักความห่วงใย โรงเรียน จัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกอาชีพ ให้กับนักเรียน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัวคือ ควร ร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อติดตามการเรียนของลูก เป็นผู้สนับสนุนให้ลูกได้เรียนตามความสามารถ เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับลูก แนะนำให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดี ควรใช้เวลาอยู่กับลูกให้มากที่สุด ผู้ปกครอง ควรมีการวางแผนด้านการศึกษาให้กับลูก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพตัวนักเรียนคือ ให้มีบริการ จัดสรรเงินกู้ยืม เพื่อการศึกษา โดยให้นักเรียนเข้าถึงได้ง่าย ให้มีทักษะ ให้มีสมรรถนะ สามารถ ประกอบอาชีพอิสระ ได้มากขึ้น มีการจัดระบบความช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนการสอน ซ่อมเสริม ให้มีระบบที่ช่วยให้นักเรียนสามารถทำการศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองได้สะดวก

ภูมิ เพชรศักดิ์ศิริ และ สุวิมล ว่องวาณิช (2554 : 25) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกกลางคัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แนวทางป้องกันความเสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ควรประสานร่วมมือกัน ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมี ทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนยากจน 2) ครูควรรหาช่องทางให้นักเรียนทำงานแลกเงิน เช่น ล้างรถครู ล้างจานในโรงอาหาร 3) โรงเรียนควรมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมให้กับนักเรียน โดยไม่คิด ค่าใช้จ่าย 4) ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันในการสอดส่องดูแลการคบเพื่อนของนักเรียน 5) ครูพยายามแยกนักเรียนออกจากกลุ่มเพื่อนที่ไม่ดี 6) ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ต้องสอดส่อง ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด กำชับนักเรียนเรื่องการเข้าเรียนให้ตรงเวลา อาจมีการกำหนดบทลงโทษ บ้างเพื่อกระตุ้นนักเรียน

เมธินี สุภหัตต์ (2554 : 85 - 87) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของผู้เรียน อาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันระหว่างผู้เรียนที่เคยออกกลางคันกับผู้เรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบันมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุด ดังนี้

- 1) การมีสถานบันเทิง ร้านอินเทอร์เน็ต โต๊ะสนุกเกอร์ รวมทั้งห้างสรรพสินค้า เข้ามาอยู่ใกล้กับสถานศึกษา
- 2) กฎระเบียบของวิทยาลัยเข้มงวดมาก
- 3) ครูผู้สอนมอบหมายงานให้ทำมากเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่มีเวลาและเกิดการเบื่อหน่าย
- 4) ครูผู้สอนเข้มงวดในการเรียนการสอนมากเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความกดดันมาก และ
- 5) การติคสารเสพติดของนักเรียน ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบอีกว่ามีสาเหตุที่เป็นประเด็นที่สำคัญอีกซึ่งอีกหลายประการ เช่น ปัจจัยที่เกิดจากการบริหารด้านการเรียนการสอน และระเบียบวินัยของสถานศึกษาที่เข้มงวดต่อนักเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจมีส่วนส่งผลกระทบต่อผลกดันให้นักเรียนได้

จิตาพัชร โกสิยรัตนภิบาล (2555 : 56 - 57) ได้ศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน โรงเรียนบ้านจันทเขลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน โรงเรียนบ้านจันทเขลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านสถานภาพของผู้ปกครอง รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านพฤติกรรมนักเรียน ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน โรงเรียนบ้านจันทเขลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศและระดับชั้น โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นิพนธ์ แก้วเกิด (2555 : 144 - 147) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลสนับสนุนนักเรียนเพื่อลดจำนวนการออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ผลปรากฏว่า 1) ผลการพัฒนากระบวนการดูแลสนับสนุนนักเรียน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ หลักการ บทบาทของบุคลากร ในระบบ การจัดกิจกรรมทางด้านสังคมและการปรับตัวของนักเรียน และการประเมินประสิทธิภาพของระบบ 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านข้อดี คือ ระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียน สามารถช่วยลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนลงได้ ด้านข้อเสีย คือ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู ด้านความเหมาะสม คือ ระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียนมีความเหมาะสม

มีกิจกรรมครบทุกด้าน และระยะเวลาที่ดำเนินการมีความเหมาะสม และด้านองค์ประกอบ คือ ระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียนขาดการประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับครู และ 3) ผลการใช้ระบบการดูแลสนับสนุนนักเรียน โดยนักเรียนทั้งหมดมีความพึงพอใจสูงในการเข้าร่วมกิจกรรมในระบบ ซึ่งกิจกรรมที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน

ภวัต สังขรัตน์ (2555 : 73 - 74) ได้ศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะไว้แต่ละด้านดังนี้ ด้านครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้ความสนใจ ดูแล เอาใจใส่ และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ผู้นำชุมชนและบุคลากรทุกภาคส่วนของชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญกับนักเรียนที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต โดยการร่วมคิด ร่วมสร้างชุมชนที่มีคุณธรรมจริยธรรมให้ปลอดภัยอบายมุข ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคนดูแลแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ป้องกันกลุ่มปกติ และส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ โดยดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และด้านสื่อเทคโนโลยี ควรมีการบังคับใช้กฎหมายต่อร้านเกมออนไลน์ที่กระทำผิดอย่างจริงจัง และรัฐควรจัดผังรายการ โทรทัศน์ที่เอื้อต่อพัฒนาการทางสมอง และการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน สรุปได้ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคันมีหลายสาเหตุ สถานศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของนักเรียน สถานศึกษาควรมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยครูที่ปรึกษาควรพบปะนักเรียนทุกสัปดาห์ สอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด แก้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ป้องกันกลุ่มปกติ และส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ จัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้า หาช่องทางให้นักเรียนทำงานแลกเงิน ควรมีทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจน นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน โดยการร่วมคิดร่วมสร้างชุมชนที่มีคุณธรรมจริยธรรมให้ปลอดภัยอบายมุข เพื่อลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

เฮนส์ (Hains. 2001 : บทคัดย่อ) ศึกษาการออกกลางคันของนักเรียนชาวพื้นเมือง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน มีเพิ่มขึ้นในโรงเรียนมัธยมปลาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ยาเสพติดและของมึนเมา การขาดความช่วยเหลือจากครอบครัว การเหยียดสีผิว การขาดการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม และการตั้งครรภ์ และจากการพูดคุยแบบวงกลมของผู้วิจัยกับกลุ่มประชากรที่นำมาศึกษา ได้รับคำตอบว่า ความกดดัน ในหมู่เพื่อน ความยากจน ภาวะความเป็นอยู่ และคนที่ไม่มีควมรับผิดชอบ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลต่อนักเรียนพื้นเมืองที่ลาออกจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ซูซาน (Susan. 2001 : 117) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกกลางคันของวัยรุ่น พบว่า การที่หลายคนต้องออกจากการศึกษาเร็วขึ้นเพราะเด็กเหล่านี้จะถูกพักการเรียนหรือพ้นสภาพจากโรงเรียนก่อนที่จะศึกษาสำเร็จภาคบังคับโดยไม่มีการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยหรือ โรงเรียนอาชีวะ ซึ่งรัฐบาลได้สังเกตเห็นปัญหานี้ โรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ก็มีส่วนร่วมมากขึ้นในการแก้ปัญหา โดยการใช้โปรแกรมฝึกฝนการชำนาญร่วมกับการแก้ปัญหาแนวทางทฤษฎีหลังการฝึกฝนปฏิบัติ คือ การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กมากขึ้นและอิทธิพลจากผู้ปกครองจะมีส่วนช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงสังคมได้เป็นอย่างดี

เคียร์นีย์ (Kearney. 2008 : 458 - 461) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนซึ่งสรุปได้ 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) การถูกทอดทิ้งและความยากจน 2) การตั้งครรภ์ในวัยเรียน 3) ความรุนแรงในโรงเรียน 4) บรรยากาศและสัมพันธภาพภายในโรงเรียน 5) สัมพันธภาพทางครอบครัว และ 6) ครอบครัวและตัวแปรทางสังคม

รัมเบอร์เกอร์ และอาห์ ลิม (Rumberger & Ah Lim. 2008 : 1 - 3) ได้ศึกษารายงานผลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการออกกลางคันของแคลิฟอร์เนีย พบว่า นักเรียน 1 ใน 4 ซึ่งเข้าเรียนในเกรด 9 ไม่สามารถอยู่เรียนจนได้รับประกาศนียบัตร จากการทบทวนงานวิจัย 25 ปีซ้อนหลังกับการศึกษางานวิจัยเรื่องการออกกลางคัน จำนวน 203 เรื่อง พบข้อสรุปเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคัน ดังนี้ 1) ไม่มีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่ตายตัวที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจว่าจะเรียนต่อจนจบหรือไม่ มีหลากหลายเหตุผลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจลาออกจากโรงเรียน 2) การออกกลางคันของนักเรียนไม่ใช่เรื่องธรรมดา เป็นผลสะท้อนว่าเกิดอะไรขึ้นในโรงเรียน ต้องเข้าใจพฤติกรรมของ

นักเรียนอย่างลึกซึ้ง เพราะสิ่งที่นักเรียนแสดงออกจะส่งผลถึงการตัดสินใจของนักเรียนว่าจะเรียนต่อจนจบหลักสูตรหรือไม่ 3) การเข้าศึกษาตั้งแต่ในขั้นต้นจนกระทั่งถึงระดับมัธยมศึกษา กระบวนการต่าง ๆ ช่วยให้เราสามารถคาดการณ์ได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ แล้วว่า นักเรียนคนใดที่มีแนวโน้มจะลาออกกลางคันหรือจะจบการศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ 2 ประการ คือ การแสดงออกทางด้านวิชาการ และพฤติกรรมทางสังคมและวิชาการ 4) จากรายงานผลการวิจัยจำนวนมาก พบว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวกับครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันหรือจบการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ไม่ใช่เพียงปัจจัยด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ การสนับสนุนของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ไมซับ และมุฮัมมัด ไรส์ (Maizub & Muhammad Rais, 2010 : 2 - 5) ได้ศึกษาแนวทางการป้องกันการออกกลางคันตามทัศนะของครูและผู้ปกครอง พบข้อสรุปที่หลากหลาย เช่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ความปลอดภัย และสภาพการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรให้มีความท้าทาย ให้มีความสำคัญต่อสาเหตุหลักของการออกกลางคันอย่างรอบด้าน การปรับตารางเรียนให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ให้นักเรียนมีทางเลือกมากขึ้น ปรับขนาดชั้นเรียนให้เหมาะสมโดยลดจำนวนนักเรียนลง จากเดิม 40 คน เป็น 25 คน เป็นต้น

เบอร์ริส และ โรเบิร์ต (Burrus & Robert, 2012 : 4 - 8) ได้ศึกษาการออกกลางคันในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้ระบุถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียนไว้อย่างหลากหลาย เช่น อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ เป็นนักเรียนชาย การจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ขาดการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ข้อสอบยากเกินไป เป็นต้น และมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียน โดยสรุป คือ ครูต้องทราบข้อมูลว่านักเรียนคนใดที่เสี่ยงต่อการออกกลางคันมากที่สุด เพื่อหาทางช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ ก่อนที่นักเรียนจะออกกลางคัน นอกจากนี้ โปรแกรมการดูแลผู้ออกกลางคันที่มีประสิทธิภาพก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง มีหลายโปรแกรมที่ได้รับการพัฒนา แต่ไม่สามารถบอกได้ว่า โปรแกรมใดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และบางโปรแกรมมีการรับประกันช่วยให้นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนต่อไปได้

สมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association : APA, 2012 : 7)

ได้นำเสนอสถิติการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลจากศูนย์เพื่อการศึกษาสถิติแห่งชาติ (National Center for Education Statistics : NCES) รายงานว่า โดยเฉลี่ยแล้ว ร้อยละ 3.4

ของนักเรียน ทั้งที่เรียนใน โรงเรียนของรัฐและเอกชน ซึ่งเข้าเรียนในเดือนตุลาคม ปี 2008 ออกจากโรงเรียนก่อนเดือนตุลาคม ปี 2009 ซึ่งยังไม่จบการศึกษาตามหลักสูตร หากแบ่งตามเชื้อชาติของนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยประมาณการพบว่าเป็นคนผิวขาว ร้อยละ 2.4 เป็นชาวแอฟริกันอเมริกัน ร้อยละ 4.8 และเป็นชาวลาติน ร้อยละ 5.8 นักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 20 - 24 ปี เสี่ยงต่อการออกกลางคันมากกว่านักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 15 - 17 ปี และในปี 2009 พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยออกกลางคันมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงถึง 5 เท่า รวมถึงเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการออกกลางคันว่าต้องให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านคุณภาพการศึกษาให้ได้ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ให้ความสนใจด้านสังคม และอารมณ์ของเด็ก การเฝ้าสังเกตพัฒนาการทางวิชาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง การใช้โรงเรียนทางเลือก สร้างบรรยากาศเชิงบวกให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคัน สรุปได้ว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนว่าจะออกกลางคัน หรือศึกษาต่อจนจบหลักสูตร เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เชื้อชาติ การตั้งครุภัณฑ์ในวัยเรียน เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนทั้งในด้านที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม จะเห็นได้ว่าไม่ใช่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคัน นอกจากครอบครัวซึ่งเป็นสังคมแรกในชีวิตของนักเรียนแล้ว สังคมภายนอก ทั้งสถานศึกษา ชุมชน และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวนักเรียน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ จะต้องมีการจัดระบบขั้นตอนที่ชัดเจน ครอบคลุมทราบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน